

Dél-dunántúli általános iskolás tanulók iskola- és pályaválasztási motivációi

Jelen elemzés a dél-dunántúli 8. évfolyamos tanulók iskola- és képzésválasztása mögötti okokat, valamint a továbbtanulási döntéseiket befolyásoló tényezőket vizsgálja. Az elemzésben az optimális továbbtanulási irányt az első helyen megjelölt iskolatípussal azonosítjuk, tehát alapvetően a tanulók továbbtanulási döntése során megjelölt iskolatípus (gimnázium, technikum¹, szakképző iskola²) szerinti különbségekre fókuszálunk, de kitérünk a megkérdezett tanulók általános iskolai tanulmányi útjára, valamint a tanulással kapcsolatos attitűdjeikre és jövőbeli terveikre is. A vizsgálat alapját az MKIK GVI által végzett kérdőíves adatfelvétel adja, mely felmérésre – a járványhelyzet miatt szűkített periódusban – 2020 tavaszán került sor (n=313).

Az egyes iskolatípusokba jelentkező tanulók jellemzői

A megkérdezett tanulók harmada (31%) gimnáziumba, negyede (26%) technikumba, míg több mint négytizede (44%) szakképző iskolába adta be első helyen a jelentkezését. A megkérdezettek között nem volt olyan tanuló, aki nem szeretne továbbtanulni az általános iskola befejezése után (lásd az 1. ábrát). Az eredmények alapján a továbbtanulási döntés, esetünkben az elsődleges iskola- és képzési típus kiválasztása összefügg a tanulók lakóhelyének településtípusával. A kisebb településen élők döntésében sokkal inkább megjelenik a szakképzés mint továbbtanulási irány: a községekben (79%), kisebb városokban élők (76%) lényegesen nagyobb valószínűséggel jelölték meg elsődleges továbbtanulási célként szakképző intézményt, mint a megyeszékhelyen, megyei jogú városban élők (48%).

A szakképző iskolákba jelentkező tanulókat sokkal inkább érintik a területi, kulturális és anyagi egyenlőtlenségek. A középiskolai felvételi eljárás során szakképző iskolát választók között a legmagasabb a kisebb településeken élők aránya (melynek következtében körükben a legmagasabb a lakóhely és az általános iskola között jelenleg is ingázók aránya). Esetünkben a legalacsonyabb a szülők iskolai végzettsége és munkaerőpiaci státusza is, melyet jól mutat a legfeljebb 8 osztállyal rendelkező (anya: 24%, apa: 25%), a segéd vagy betanított munkás (anya: 41%, apa: 32%), valamint az alkalmi- vagy közmunkából élő, illetve a nem dolgozó szülők magas aránya (anya: 29%, apa: 20%). A másik két iskolatípust választók körében ezek az arányok több mint 10 százalékponttal alacsonyabbak. A

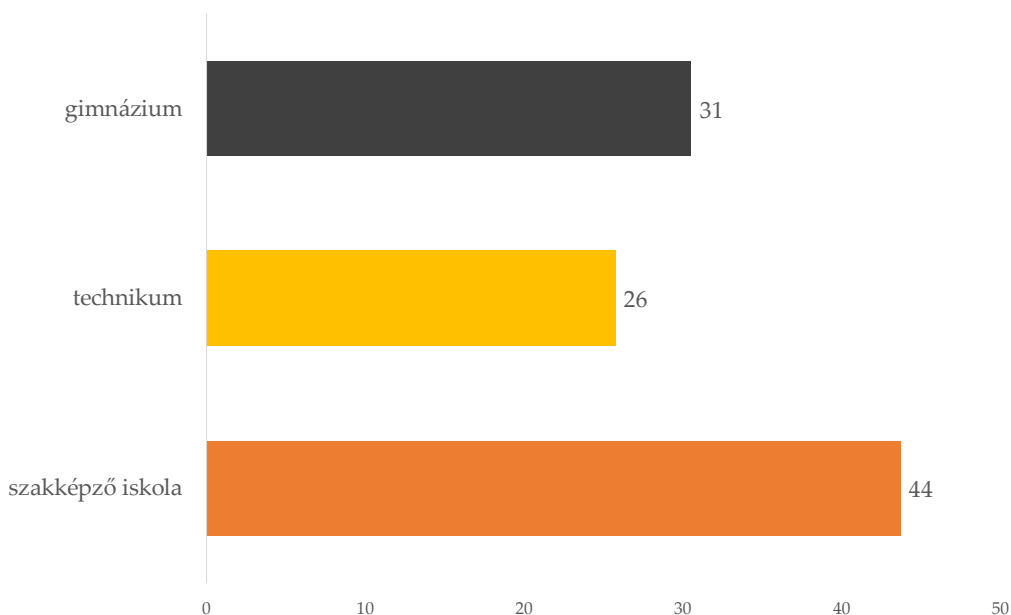
¹ 2020 szeptemberétől a szakgimnázium megnevezése technikumra változott.

² 2020 szeptemberétől a szakközépiskola megnevezése szakképző iskolára változott.

szakképző iskolába jelentkezők kedvezőtlenebb, deprivált helyzetét jelzi az is, hogy jelentős hányaduk nem eszik minden nap friss gyümölcsöt, zöldséget (45%), sokuknak a tankönyvein kívül nincs saját könyve (37%) és sportoláshoz, hobbihoz szükséges felszerelése (24%), továbbá nagy arányuk nem tud évente

legalább egyszer elutazni a családjával pihenni (24%). Mindezeket tekintve az érettségi adó intézményekbe jelentkezők vannak a legkedvezőbb helyzetben, mely különösen igaz a gimnáziumot megjelölőkre (esetükben ezek az arányok sorrendben: 36, 12, 13, illetve 6%).

1. ábra: A tanulók megoszlása a továbbtanulási döntésük során első helyen megjelölt iskolatípus szerint (%)

Forrás: GVI, 2020 (n_{gimn}=96; n_{tech}=80; n_{szki}=136)

A legrosszabb általános iskolai tanulmányi eredmény szintén a szakképző iskolákba jelentkezők esetében érhető tetten. Körükben a legmagasabb a 16 éves vagy idősebb (túlkoros) tanulók aránya (14%), mely nagyobb eséllyel jelent atipikus iskolai életutakat (például évismétlés). Ezzel összefüggésben látható, hogy a szakképző iskolát megjelölő tanulók között kiemelkedően magas a félévi és/vagy év végi bukások aránya (28%), miközben a technikumba jelentkezőknél 12, a gimnáziumba jelentkezőknél pedig mindössze 2% ez az arány. A szakképző iskolákba jelentkezők rosszabb tanulmányi életútját jól mutatja az is, hogy körükben igen magas a közepes vagy

annál is rosszabb (legfeljebb 3,4) átlageredményt elérők aránya (42%), mely arány jóval alacsonyabb a technikumba (17%) és elenyésző a gimnáziumba jelentkezőknél (3%). A tanulmányi eredménnyel és az anyagi helyzettel is összefügg, hogy a szakképző iskolába jelentkezők kevesebb mint fele (48%) jár valamilyen különórára, s akik járnak, azok is elsősorban az iskola által (nagy valószínűséggel térítésmentesen) biztosított lehetőségeket veszik igénybe. Ezzel szemben az elsődlegesen gimnáziumba, illetve technikumba jelentkezők csaknem kétharmada (65, illetve 64%) vesz igénybe iskolai és/vagy iskolán kívüli különórákat.

Továbbtanulási tervek és a döntést befolyásoló tényezők

Az eredmények azt mutatják, hogy a továbbtanulás előtt álló diákokat leginkább a képzés (például a tanulható szakma vagy a választható tagozat) befolyásolja a döntéshozatalban (44%), s legkevésbé az iskola (például az iskola hírneve, minősége) (24%), hozzátevé, hogy csaknem harmaduknál (32%) a képzés és az iskola egyformán fontos szempontként jelent meg. A gimnáziumba jelentkezőket azonban leginkább az iskola befolyásolja a döntéshozatalban (40%), míg a technikumba (14%) és a szakképző iskolába jelentkezőknél (20%) nem ez a legmeghatározóbb szempont, hiszen többségük (49, illetve 51%-uk) előbb azt dönti el, hogy mit, milyen képzésen szeretne továbbtanulni, s ehhez választ intézményt.

A továbbtanulással kapcsolatos döntésekben a választott iskolatípustól függetlenül egyértelműen a szülőknek, családtagoknak van a

legmeghatározó szerepe: a megkérdezett diákok kiemelkedő arányban (67%) ezt jelölték meg a három legmeghatározóbb döntés-befolyásoló tényező egyikeként. Emellett a középiskolai tájékoztatók és nyílt napok szerepe is jelentős (60%).

A gimnáziumba jelentkezők esetében a közvetlenebb személyes kapcsolatok (osztálytársak, barátok, osztályfőnök, más tanárok) befolyásoló szerepe meghatározóbb, a technikumba jelentkezőknél az egyéb forrásokból való tájékozódás (például internet, média, pályaválasztási tanácsadók, rendezvények), míg a szakképző iskolába jelentkezők relatíve nagy hányadánál meghatározó információforrásként jelennek meg a személyesebb kapcsolatok (osztálytársak, barátok, osztályfőnök), valamint a pályaválasztáshoz köthető rendezvények, szakemberek is (lásd az 1. táblázatot).

1. táblázat: Az egyes iskolatípusokba járók megoszlása a szerint, hogy mely tényezőknek volt a legmeghatározóbb szerepe a továbbtanulási döntésükben (%) [n_{gimn}=95; n_{tech}=81; n_{szki}=135]

	Gimnázium	Technikum	Szakképző iskola	Összesen
szülők, családtagok	71	60	69	67
középiskolai tájékoztatók, nyílt napok	61	66	55	60
internetről való tájékozódás	34	46	33	37
osztálytársak, barátok, ismerősök	34	19	31	29
pályaválasztási tanácsadók, szakemberek	10	18	24	18
általános iskolai pályaválasztási rendezvények	9	22	18	16
általános iskolai osztályfőnök	13	7	19	14
médiából való tájékozódás	4	13	6	7
kamarai pályaválasztási rendezvények	3	8	6	6
véletlen (így alakult)	6	6	5	6
más általános iskolai tanár	6	0	1	2

Forrás: GVI 2020 Megjegyzés: A megkérdezettek legfeljebb 3 tényezőt jelölhettek.

A megkérdezett tanulók továbbtanulási döntését leginkább (79%) a saját érdeklődésük befolyásolta. Meghatározó szempontként jelent meg az is, hogy az adott diák miben érzi ügyesnek magát (44%). E mellett az olyan munkaerőpiaci szempontok is meghatározták a döntést, hogy a kiválasztott pályán jó legyen a kereseti lehetőség (43%). Ez a három tényező markánsan megjelenik az iskolatípus alapján kategorizált csoportokban, ugyanakkor nem feltétlenül az első három legfontosabb tényező között. Összességében elmondható, hogy a

gimnáziumot megjelölők körében az iskolához, képzéshez, tanulmányokhoz kapcsolódó tényezők lényegesen meghatározóbbak, mint a szakképzésbe jelentkezőknél. A későbbi továbbtanulás és könnyebb munkaerőpiaci elhelyezkedés, valamint a választott iskola jellemzői, lehetőségei az érettségit adó intézményekben jelentkezők esetében mérvadóbb, míg az ösztöndíj a szakképzésben továbbtanulni szándékozókánál (lásd a 2. táblázatot).

2. táblázat: Az egyes iskolatípusokba jelentkezők megoszlása a szerint, hogy mely szempontok befolyásolták a leginkább a továbbtanulási döntésüket (%) [n_{gimn}=96; n_{tech}=80; n_{szki}=137]

	Gimnázium	Technikum	Szakképző iskola	Összesen
saját érdeklődésem	79	82	74	78
hogy miben érzem ügyesnek, tehetségesnek magam	45	49	40	44
később jól lehessen keresni	44	50	38	43
ebben az irányban szeretnék majd továbbtanulni	42	58	27	40
könnyű legyen később elhelyezkedni	39	40	24	33
tanulmányi eredményeim	48	33	22	33
családom ajánlása	32	24	25	27
középiskola, képzés jó híre, elismertsége, magas színvonala	44	22	12	24
középiskola, képzés közelsége a lakóhelyemhez	25	29	17	22
középiskola jellemzői	22	19	7	15
ösztöndíjat szeretnék kapni	4	17	19	14

Forrás: GVI 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek legfeljebb 3 tényezőt jelölhettek.

A tanulók számára a jövőbeli munkával kapcsolatos legfontosabb (és egyben általános) elvárás, hogy szeresse, amivel foglalkozni fog (49%) és sok pénzt keressen vele (48%). Ezen felül a jövőbeli munka

érdekességét, változatosságát (38%) és a jó munkatársi kapcsolatokat (37%) fontosnak tartók aránya is jelentősnek mondható. Ez a négy tényező választott iskolatípustól függetlenül az első négy helyen helyezkedik

el, hozzátevé, hogy a szakképzésbe jelentkezők esetében a magas kereset (szakképző iskola: 57%, technikum: 49%), valamint a jó munkatársi kapcsolat (szakképző iskola: 46%, technikum: 34%) mint elvárás sokkal markánsabban jelenik meg, mint a gimnáziumban továbbtanulni szándékozók körében (35, illetve 26%). Az önállóság igénye az érettségit adó intézményekbe jelentkezőknél hangsúlyosabb elvárás (gimnázium: 22%, technikum: 18%, szakképző iskola: 6%), míg a lakóhelyhez közeli munkavégzés a szakképző iskolát választóknál (gimnázium: 5%, technikum: 1%, szakképző iskola: 8%).

A diákoktól azt is megkérdeztük, hogy bizonyos tényezőket mennyire tartanak fontosnak az életben való előrejutáshoz. Egy ötfokozatú skálán mérve a szakmai gyakorlat és tapasztalat (4,5), a jó szakma, szakmai

végzettség (4,5) és a kemény munka, szorgalom (4,4) kapta a legnagyobb átlagértékeket. Négy feletti átlagot kapott a magas szintű szaktudás, a tehetség, a magabiztos fellépés, a leleményesség és a nyelvtudás is. A válaszadó diákok szerint a későbbi boldogulás során a szerencse (3,5) és azon iskola elismertsége, ahol az ember tanult (3,4) számít a legkevésbé. Összességében elmondható, hogy az érettségit adó intézményekbe (gimnázium, technikum) jelentkezőknél a nyelvtudás és a minél magasabb iskolai végzettség elérése lényegesen fontosabb tényezőként jelenik meg, mint a szakképző iskolát választóknál. A szakmaiság (szakmai gyakorlat, tapasztalat, jó szakma), a jó családi és anyagi háttér viszont a szakképzést (technikum, szakképző iskola) célul tűzők esetében fontosabb tényező, mint a gimnáziumba jelentkezőknél.

Összegzés

Összességében elmondható, hogy a gimnáziumba jelentkezők valamivel később hozzák meg döntésüket, tizedük például közvetlenül a határidő előtti napokban. A pályaválasztással, későbbi irányvonalakkal kapcsolatban is a gimnáziumba jelentkezők a bizonytalanabbak, melyet jól mutat, hogy esetükben a legmagasabb azok aránya, akik jelenleg még nem tudják megmondani, hogy mi az a legmagasabb iskolai végzettség, amelyet életük során szeretnének elérni (15%), illetve, hogy milyen munkát, foglalkozást szeretnének végezni az életük során (27%). Mindez arra utal, hogy a gimnáziumba jelentkezők egy részénél a gimnázium választása a pályaválasztási döntés elhalasztását jelenti úgy, hogy egy általánosabb képzést nyújtó, intézmény

választanak. Az adatok alapján a pályaválasztásban a technikumba jelentkezők tűnnek legtudatosabbaknak, melyet alátámaszt az is, hogy esetükben a legmagasabb (44%) a továbbtanulás során önálló döntést hozók aránya.

Az eredmények alapján a gimnáziumokba jelentkezők családi háttere és tanulási továbbhaladása kedvezőbb képet mutat és több minőségi szempontot tartalmaz, mint a szakképző iskolába jelentkezőké. A szakgimnazisták több esetben (például szülők iskolázottsága, család szocioökonómiai háttér, tanulmányi eredmények) a gimnáziumba, illetve a szakképző iskolába jelentkezők közötti térben helyezkednek el, egyfajta köztes kategóriát képviselnek.

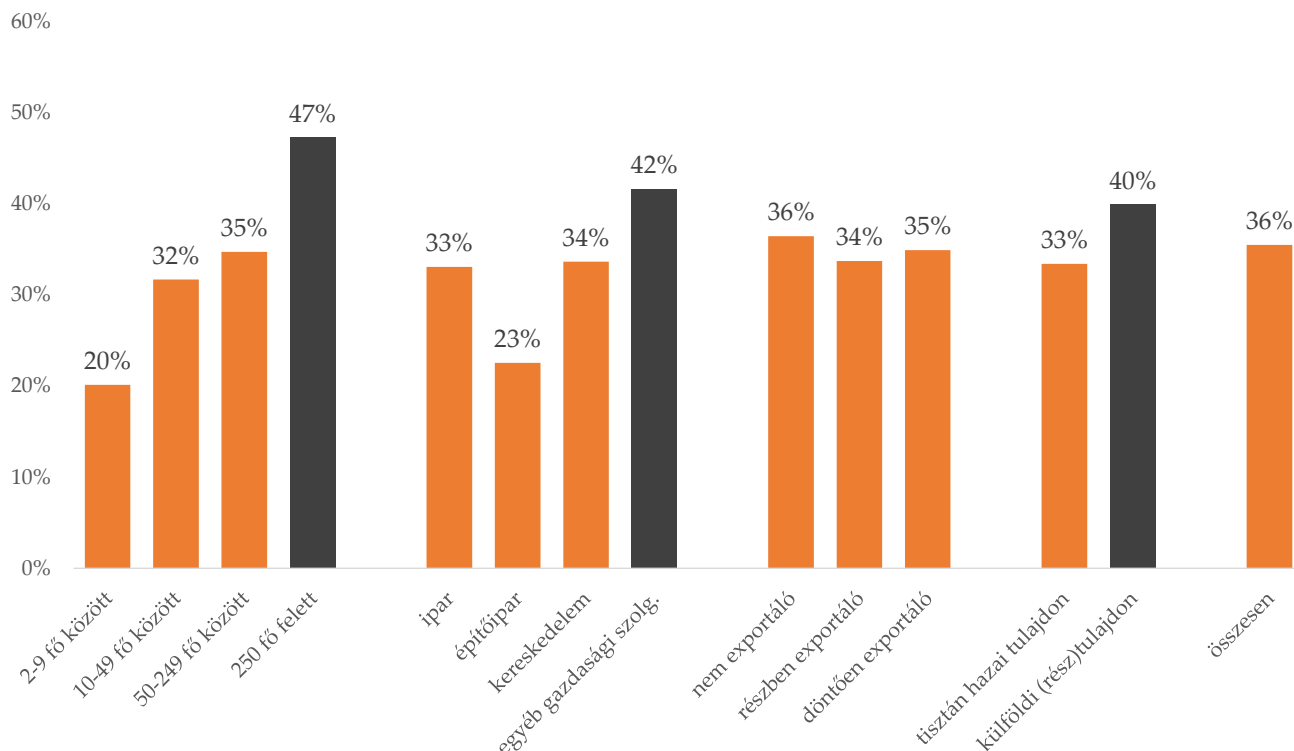
A koronavírus-járvány gazdasági hatásai a magyarországi vállalkozások körében –létszámváltozások

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) elemzésében a koronavírus-járvány gazdasági hatásait vizsgáljuk a hazai vállalkozások foglalkoztatotti létszámváltozásai szempontjából. Az elemzésünkben szereplő adatok a GVI legfrissebb féléves konjunktúrafelvételéből származnak: 2020 áprilisában összesen 2891 hazai vállalkozást kérdeztünk meg a témában. Az adatfelvétel április 1. és 30. között zajlott, a koronavírus-járvány miatt bevezetett kijárási korlátozások időszakában. Eredményeinket tehát nagy mértékben befolyásolták a járványra és az ezzel összefüggő gazdasági leállásra vonatkozó első benyomások, tapasztalatok. A GVI konjunktúravizsgálatának célja a vállalatvezetők aktuális, rövid távú üzleti várakozásainak feltérképezése, amely a vállalkozók számára az adatfelvétel idején rendelkezésre álló információkra, szubjektív helyzetértékelésükre támaszkodik.

Összességében a legalább két főt foglalkoztató vállalkozások körében a cégek 36 százaléka bocsátotta el legalább egy munkatársát 2020. március 1. és áprilisi adatfelvételi időpont között, ugyanakkor a legalább két főt foglalkoztató vállalkozások 24 százaléka jelezte, hogy legalább egy munkatársat felvett ebben az időszakban. A vizsgált időszakban legmagasabb arányban a 250 fő feletti nagyvállalatok körében (47 százalék), a

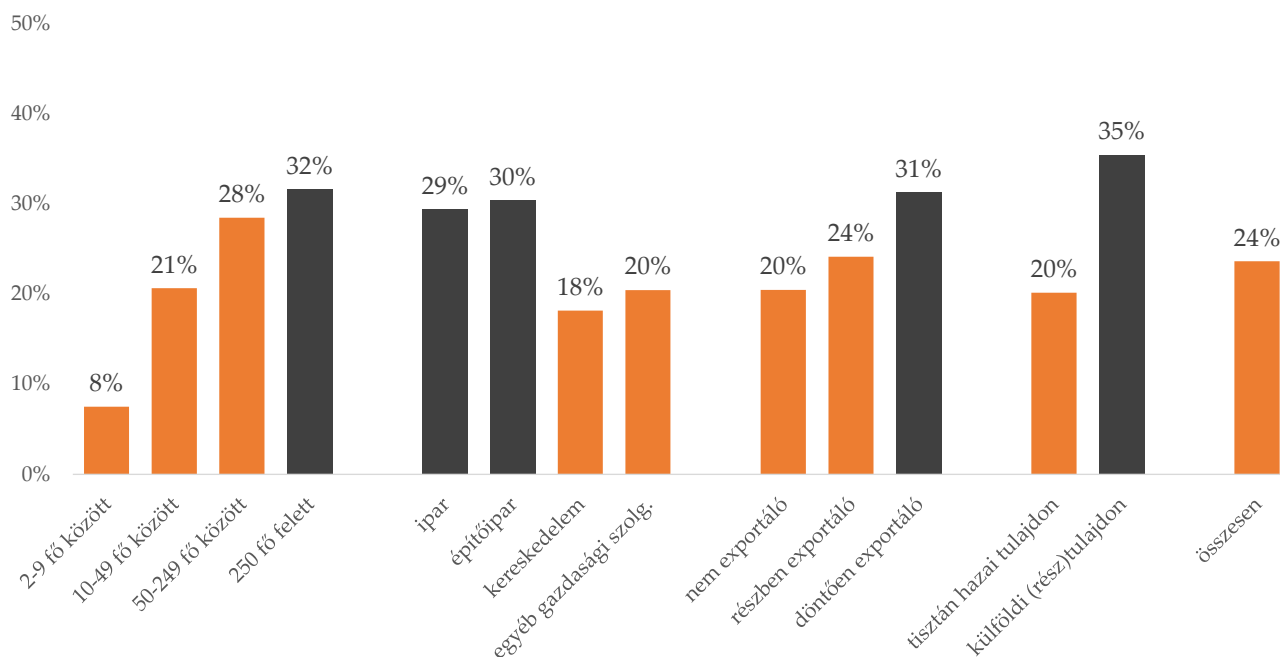
szolgáltató cégek körében (42 százalék), illetve a külföldi (rész)tulajdonban lévő vállalatok körében (40 százalék) fordult elő elbocsátás. A létszámfelvétel szempontjából leginkább érintett cégek szintén a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek (35 százalék), a 250 fő feletti nagyvállalatok (32 százalék), a döntően exportáló cégek (31 százalék), illetve az építőipari (30 százalék) és az ipari (29 százalék) vállalkozások.

1. ábra: Elbocsátásban érintett cégek aránya 2020. március 1. és április között, vállalati kategóriák szerint, százalék, Nlegalább 2 főt foglalkoztató vállalkozások=1913

Forrás: GVI 2020

2. ábra: Létszámfelvételen érintett cégek aránya 2020. március 1. és április között, vállalati kategóriák szerint, százalék, Nlegalább 2 főt foglalkoztató vállalkozások =1799

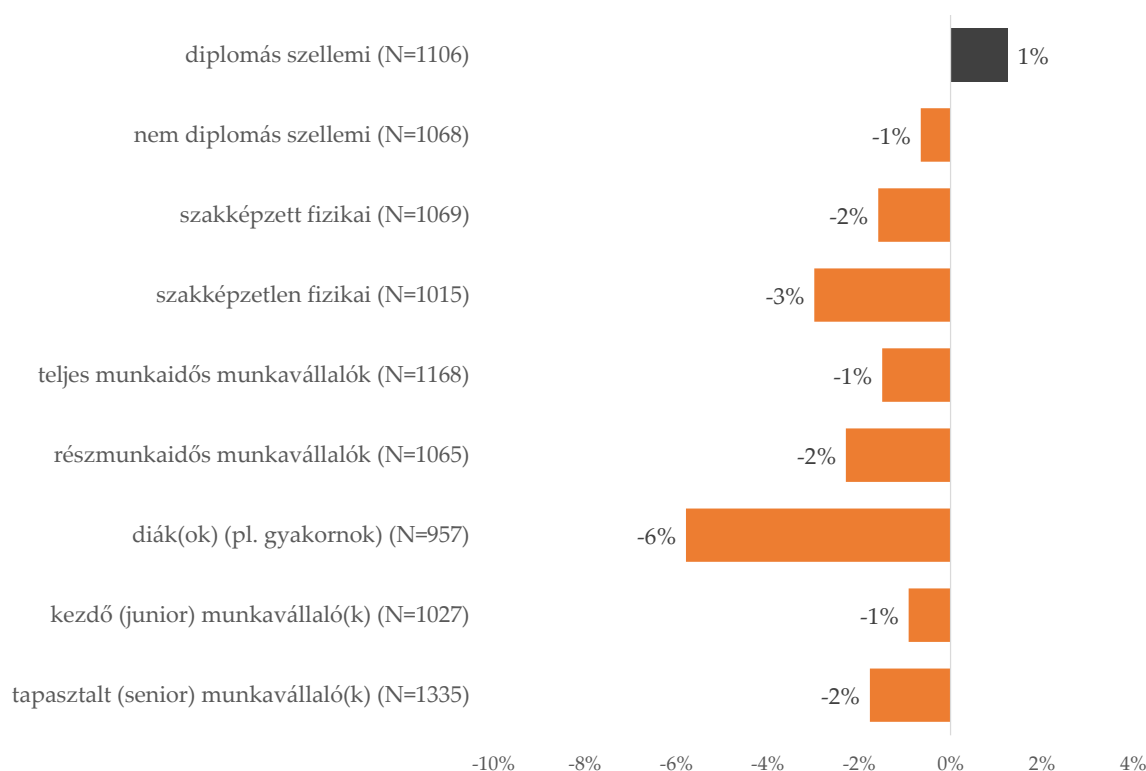

Forrás: GVI 2020

A **foglalkoztatott összlétszám** egyetlen kategória kivételével (diplomás szellemi munkakörök, ahol 1 százalékos létszám-bővülés történt) **rendre alacsonyabb volt összességében 2020. áprilisában március 1-jéhez viszonyítva** a vizsgált vállalatok esetén. Legnagyobb mértékben a gyakornoki létszám esett vissza az áttekintett időszak folyamán (6 százalékkal), a szakképzetlen fizikai munka

körökben foglalkoztatottak létszáma 3 százalékkal csökkent, a szakképzett fizikai munkakörökben foglalkoztatottak, a részmunkaidős munkavállalók, valamint a tapasztalt (senior) munkavállalók összesített létszáma egyaránt 2 százalékkal csökkent a koronavírus-járvány vizsgált időszaka folyamán.

3. ábra: Munkavállalói kategóriánként összesített létszámok változása 2020. március 1. és április között a legalább 2 főt foglalkoztató hazai vállalkozások körében, százalék

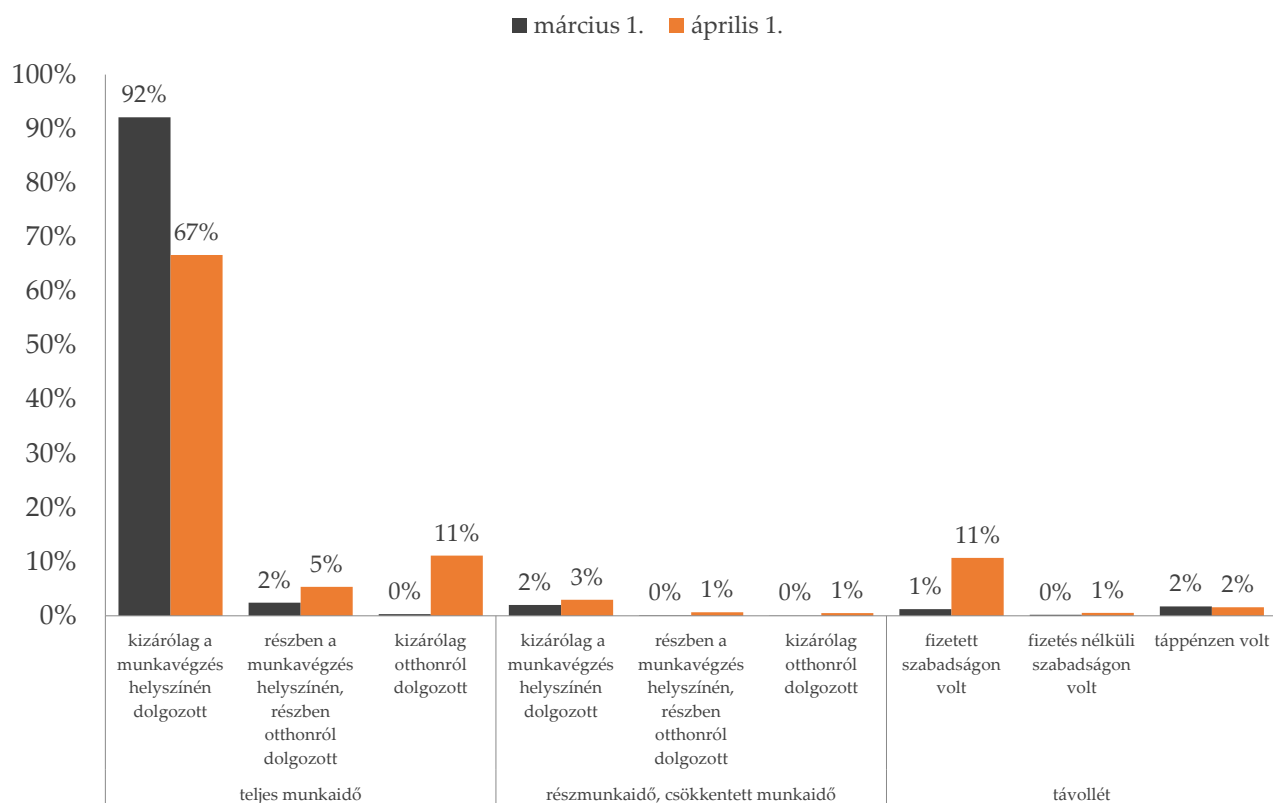

Forrás: GVI 2020

Március 1-jén a hazai vállalkozásoknál foglalkoztatott munkavállalók döntő többsége (92 százalék) teljes munkaidőben, kizárólag a munkavégzés helyszínén, a cég telephelyén látta el feladatait. A koronavírus-járvány következtében bevezetett kijárási korlátozásokkal összefüggésben ez az arány április 1-jére 67 százalékra csökkent. A két időpont között számottevően, 10 százalékponttal növekedett azon munkavállalók aránya, akik teljes

munkaidőben kizárólag otthonról dolgoztak (április 1-jén 11 százalékos arány), illetve akik fizetett szabadságon voltak (április 1-jén szintén 11 százalékos arány). A megkérdezett vállalkozások 35 százaléka úgy ítélte meg, az év folyamán 2019 azonos időszakához viszonyítva csökkenni fog munkatársai létszáma, 56 százalék az adatfelvétel idején nem számított létszámváltozásra a következő fél év során, míg 9 százalék úgy gondolta, a cég létszáma növekedni fog.

4. ábra: A legalább 2 főt foglalkoztató hazai vállalkozások munkatársainak megoszlása munkaszervezési formák szerint 2020. március 1-jén és április 1-jén, százalék,
N_{március}=1706, N_{április}=1559

Forrás: GVI 2020

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(október)	6,2%	6,3%	6,3%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(október)	58,2	58,0	58,0
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(október)	92,7	95,0	93,2
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(október)	90,3		91,9
USA	Munkanélküliségi ráta	(október)	6,9%	7,7%	7,9%
	CB fogyasztói bizalmi index	(október)	100,9	102,0	101,3
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(október)	53,4		53,3
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(október)	51,4	51,3	51,5

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

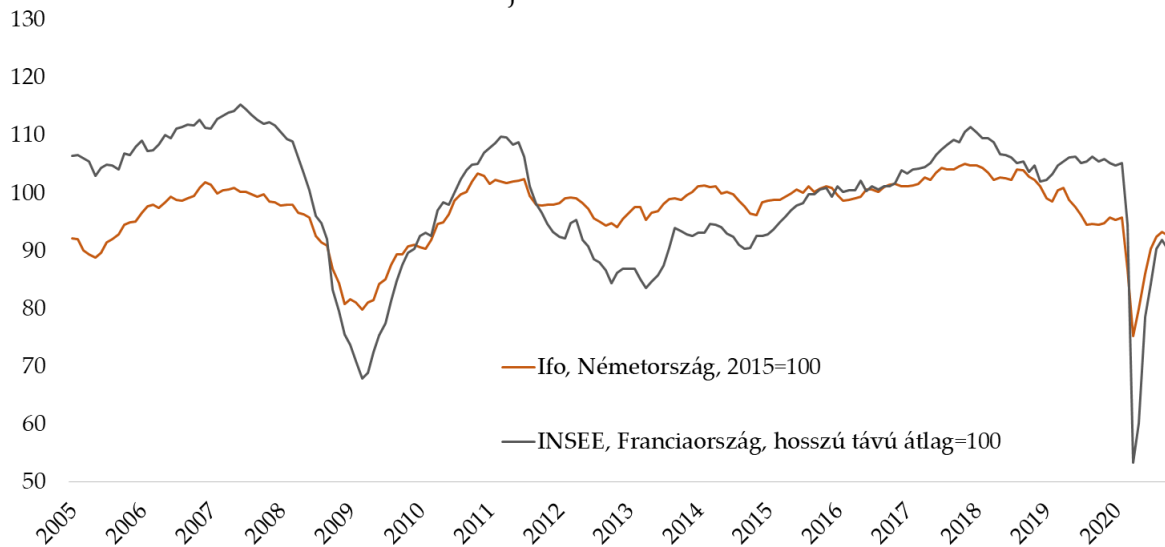
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke csökkent az előző hónaphoz képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest nőtt, valamennyivel jobban teljesített, mint ahogy várták. Németországban a munkanélküliségi ráta kis mértékben javult. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index értéke csökkent az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke csökkent, rosszabbul teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke közel ugyanaz maradt az előző hónaphoz képest. A munkanélküliségi ráta javult az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke kis mértékben csökkent az előző hónaphoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2020. október

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Széll Krisztián elemző, GVI

Horváth Ágoston elemző, GVI

Bacsák Dániel elemző, GVI

Tóth Katalin elemző, GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2020. október, Budapest,

2020-11-13